

УДК 811.111

DOI <https://doi.org/10.24919/2308-4863/75-2-38>

Любов ЛІКАРЧУК,

orcid.org/0000-0001-8167-9032

старший викладач кафедри іноземної філології та перекладу

Державного торговельно-економічного університету

(Київ, Україна) l.likarchuk@knute.edu.ua

Марія ЛІКАРЧУК,

orcid.org/0009-0003-0621-2872

магістр кафедри інформаційних технологій в архітектурі

Київського національного університету будівництва і архітектури

(Київ, Україна) l.likarchuk@knute.edu.ua

СУЧАСНІ ТЕНДЕНЦІЇ ВИВЧЕННЯ ІНОЗЕМНОЇ МОВИ У ЗАКЛАДАХ ВИЩОЇ ОСВІТИ

Знання іноземної мови дозволяє споживати та створювати контент на глобальному рівні, брати участь у міжнародних дискусіях та залишатися в курсі світових подій, а також є основою ефективного спілкування з людьми різних країн, що є головним фактором для міжнародного співробітництва у сфері бізнесу, науки, політики, культури та освіти. Вивчення іноземної мови стимулює когнітивний розвиток, покращує пам'ять, увагу, навички вирішення проблем і досягнення нових цілей. Усі ці фактори відкривають нові можливості для самореалізації, серед яких – навчання за кордоном, участь у міжнародних проєктах, подорожі, а також активна професійна діяльність. Мета статті – є аналіз та оцінка сучасних тенденцій у викладанні та вивченні іноземних мов у закладах вищої освіти з метою підвищення якості мовної освіти. Предметом дослідження є технології та підходи, які використовуються у викладанні іноземних мов у закладах вищої освіти. Об'єктом дослідження є процес навчання іноземних мов у закладах вищої освіти, включаючи викладачів, студентів, навчальні програми та середовище навчання. У процесі вивчення іноземної мови було виділено ряд тенденцій: 1. Навчання у співпраці, що сприяє глибшому розумінню матеріалу, розвитку критичного мислення та соціальних навичок, а також підвищенню мотивації студентів, покращуючи якість навчального процесу і підготовку студентів до професійної діяльності. 2. Інтеграція технологій, що передбачає включення сучасних технологічних інструментів і рішень у навчання для покращення ефективності вивчення іноземної мови та підвищення якості освіти. 3. Комунікативний підхід, що має за основу розвиток комунікативних навичок здобувачів освіти, тобто їх здатності ефективно спілкуватися та взаємодіяти з носіями мови в реальних ситуаціях. 4. Міждисциплінарний підхід, що полягає в інтеграції мовного навчання з іншими дисциплінами, предметами або ж знаннями і дозволяє здобувачам освіти одночасно опановувати нову мову і отримувати знання в інших галузях. 5. Міжнародний обмін та мобільність, що дозволяють здобувачам освіти зануритися в культурне середовище країни, мову якої вони вивчають. Усі ці тенденції відображають прагнення до більш інтерактивного, адаптивного та персоналізованого підходу до вивчення іноземних мов у закладах вищої освіти, що сприяє покращенню якості освіти і підготовки студентів до роботи в глобалізованому світі. Перспективою подальших досліджень є аналіз впливу національних і міжнародних освітніх політик на методи вивчення іноземних мов у закладах вищої освіти, що включає дослідження фінансування, підтримки програм обміну та розвиток інфраструктури для навчання.

Ключові слова: іноземна мова, заклад вищої освіти, здобувач вищої освіти, сучасні тенденції у вивченні, якість освіти.

Liubov LIKARCHUK,

orcid.org/0000-0001-8167-9032

Senior Lecturer at the Department of Foreign Philology and Translation

State University of Trade and Economics

(Kyiv, Ukraine) l.likarchuk@knute.edu.ua

Mariia LIKARCHUK,

orcid.org/0009-0003-0621-2872

Master at the Department of Information Technologies in Architecture

Kyiv National University of Construction and Architecture

(Kyiv, Ukraine) l.likarchuk@knute.edu.ua

CURRENT TENDENCIES OF FOREIGN LANGUAGE LEARNING IN HIGHER EDUCATION INSTITUTIONS

Knowledge of a foreign language allows one to consume and create content at a global level, participate in international discussions, and stay abreast of world events, it is also the basis of effective communication with people of different countries, which is the main factor for international cooperation in the fields of business, science, politics, culture, and education. Learning a foreign language stimulates cognitive development, and improves memory, attention, problem-solving skills, and achieving new goals. All these factors open up new opportunities for self-realization, including studying abroad, participation in international projects, travel, and active professional activity. The purpose of the article is to analyze and evaluate modern trends in teaching and learning foreign languages in institutions of higher education to improve the quality of language education. The subject of research is the technologies and approaches used in teaching foreign languages in institutions of higher education. The object of research is the process of learning foreign languages in institutions of higher education, including teachers, students, curricula, and the learning environment. In learning a foreign language, several trends have been highlighted: 1. Learning in cooperation, which contributes to a deeper understanding of the material, the development of critical thinking and social skills, as well as increasing the motivation of students, improving the quality of the educational process and preparing students for professional activities. 2. Integration of technologies, which involves the inclusion of modern technological tools and solutions in education to improve the effectiveness of learning a foreign language and improve the quality of education. 3. Communicative approach, which is based on the development of communication students' skills, i.e. their ability to effectively communicate and interact with native speakers in real situations. 4. An interdisciplinary approach, which consists of the integration of language learning with other disciplines, subjects, or knowledge and allows students to learn a new language and gain knowledge in other fields at the same time. 5. International exchange and mobility, allowing students to immerse themselves in the cultural environment of the country whose language they are studying. All these trends reflect the desire for a more interactive, adaptive, and personalized approach to learning foreign languages in institutions of higher education, which contributes to improving the quality of education and preparing students for work in a globalized world. The perspective of further research is the analysis of the influence of national and international educational policies on the methods of learning foreign languages in institutions of higher education, which includes research on funding, support for exchange programs, and the development of infrastructure for learning.

Key words: foreign language, institution of higher education, student of higher education, modern tendencies in learning, quality of education.

Постановка проблеми. У глобалізованому світі значення іноземної мови важко переоцінити. Воно є важливим і необхідним інструментом для досягнення успіху в різних сферах життя. Знання іноземної мови дозволяє споживати та створювати контент на глобальному рівні, брати участь у міжнародних дискусіях та залишатися в курсі світових подій, а також є основою ефективного спілкування з людьми різних країн, що є головним фактором для міжнародного співробітництва у сфері бізнесу, науки, політики, культури та освіти. У багатьох сферах бізнесу знання іноземних мов відкриває нові можливості для професійного зростання та кар'єрного розвитку. Знання мови дозволяє доступ до найновіших наукових даних та сприяє міжнародному обміну знаннями, адже дуже багато академічних робіт, наукових статей та досліджень публікуються англійською мовою або іншими іноземними мовами. Вивчення іноземної мови стимулює когнітивний розвиток, покращує пам'ять, увагу, навички вирішення проблем і досягнення нових цілей. Усі ці фактори відкривають нові можливості для самореалізації, серед яких – навчання за кордоном, участь у міжнародних проєктах, подорожі, а також активна професійна діяльність.

Аналіз досліджень. Питання сучасних шляхів вивчення іноземної мови завжди в полі зору як зару-

біжних, так і вітчизняних науковців. Так, М. Long досліджує ефективність комунікативних підходів у викладанні мов, R. Ellis пише у своїх наукових доробках про вивчення другої мови та методики викладання мов, Z. Döngüel відомий своїми роботами в галузі мотивації у вивченні іноземних мов, D. Larsen-Freeman має праці з граматики та динамічних систем у мовному навчанні, J. Cummins вивчає теорії про взаємозв'язок мовних навичок та академічної успішності мають великий вплив на освітню політику та практику, M. Swain відома своєю роботою над теорією вихідної гіпотези, що підкреслює важливість продуктивного мовного використання у вивченні іноземної мови.

Серед українських дослідників варто згадати праці Л. Калініної (про сучасні підходи до навчання мов та розвитку комунікативних навичок), С. Ніколаєвої (про впровадження сучасних технологій у навчальний процес та інтеграція мовних курсів у професійну підготовку), Н. Гальскової (про когнітивні і комунікативні підходи до навчання мов), О. Паламарчук (про використання інформаційних технологій та дистанційного навчання у процесі вивчення іноземної мови), В. Мединської (про інтерактивні методи навчання іноземних мов, використання мультимедійних технологій у викладанні іноземних мов та розроб-

кою інтегрованих курсів), І. Зимомрі (про методи навчання іноземних мов з акцентом на інноваційні технології та розвиток критичного мислення у студентів) та багато інших.

Однак, питання дослідження сучасних тенденцій вивчення іноземної мови у закладах вищої освіти залишається досить затребуваним, адже інтернаціоналізація освіти вимагає від навчальних закладів відповідності міжнародним стандартам через високий рівень володіння іноземними мовами, що і визначає актуальність нашого дослідження.

Мета статті – є аналіз та оцінка сучасних тенденцій у викладанні та вивченні іноземних мов у закладах вищої освіти з метою підвищення якості мовної освіти. Предметом дослідження є технології та підходи, які використовуються у викладанні іноземних мов у закладах вищої освіти. Об'єктом дослідження є процес навчання іноземних мов у закладах вищої освіти, включаючи викладачів, студентів, навчальні програми та середовище навчання.

Методи дослідження. Спочатку було проведено анкетування (через створення онлайн-анкети для збору даних з різних університетів) та опитування (серед студентів і викладачів для з'ясування популярних методів навчання та рівня задоволеності, тощо). Основним методом у нашому дослідженні є статистичний аналіз, що дозволив отримати повноцінну картину сучасних тенденцій в опануванні іноземними мовами у закладах вищої освіти. Вивчення наукових публікацій, статей і досліджень на тему викладання іноземних мов було на основі аналізу контенту.

Виклад основного матеріалу. Сьогодні відбувається реформування навчального процесу у вузах України відповідно із загальноєвропейськими вимогами до якості освіти: інформатизація освітнього простору, інтеграційні процеси у сучасній вітчизняній освіті, налагодження українськими ЗВО співпраці з європейським навчальними закладами у сфері навчальної та наукової діяльності, студентські міжнародні обміни, можливість здобуття другої вищої освіти та навчання за магістерськими програмами за кордоном. В умовах реформування вищої школи мають змінюватися також і освітні технології викладання іноземних мов. Сама мовна освіта теж поступово модернізується через впровадження модульно-рейтингової системи навчання іноземних мов, міждисциплінарної інтеграції, демократизації та економізації освіти викликає до життя інноваційні складові викладання іноземних мов (Кудря, 2017: 5).

Аналіз сучасних підходів до вивчення іноземної мови дав змогу В. Беловій «виокремити кілька рівнів їх функціонування: світоглядний, фундаментально науковий, спеціальний науковий та методичний. На світоглядному рівні варто виокремити системний, генетичний та еволюційний підходи, на фундаментально науковому рівні – інтегральний, синергетичний, сенсоорієнтований, парадигмальний підходи; на спеціальному науковому рівні – стильовий, компетентнісний, технологічний, особистісно орієнтований підходи; на методичному рівні – професійно-орієнтований, комунікативний підходи» (Белова, 2023).

Т. Цепко та Г. Андросюк працювали над детальним аналізом сучасних підходів у вивченні іноземних мов і виокремили мультимедійність, дискурсивність та онлайн-комунікацію, інтерактивний підхід, компетентнісний підхід, стимуляцію суцільного (на заняттях і поза ними) вживання англійської, дедуктивність, суб'єкт-суб'єктність (партнерство викладача й студента) (Цепко, Андросюк, 2020: 41).

Наш практичний досвід свідчить, що у процесі вивчення іноземної мови необхідно виділити ряд тенденцій, у вивченні іноземних мов у закладах вищої освіти, адже вони відображають зростаючу потребу в багатомовності та міжкультурній комунікації в глобалізованому світі.

1. Навчання у співпраці (cooperative learning, collaborative learning,), що сприяє глибшому розумінню матеріалу, розвитку критичного мислення та соціальних навичок, а також підвищенню мотивації студентів, покращуючи якість навчального процесу і підготовку студентів до професійної діяльності.

І. Денисенко та А. Тарасюк підкреслюють, що технологія CL «заснована на застосуванні спеціальних методів і засобів з метою інтенсифікації пізнавальної діяльності та мовленнєвої взаємодії студентів під час парної, групової та командної діяльності» має низку переваг. «На заняттях з іноземної мови у вищих закладах освіти викладачі часто стикаються з тим, що мотивація студентів в до вивчення мови практично повністю відсутня, результативність та активність на заняттях низькі, групи неоднорідні за своїм складом (деякі студенти мають достатній рівень іноземної мови й на заняттях їм часто буває нецікаво; інші мають середній рівень, але швидко засвоюють новий матеріал; але є студенти, що потребують значно більше часу для осмислення матеріалу, додаткових прикладів, роз'яснення). За таких умов спільна робота студентів (навчальна діяльність у великих і малих групах) здатна розв'язати

ряд проблем, а саме підвищити мотивацію до вивчення мови та активність студентів на занятті, покращити успішність засвоєння іноземної мови, забезпечити можливість індивідуалізації та диференціації навчання з урахуванням здібностей студентів (Денисенко, Тарасюк, 2020: 20).

2. Інтеграція технологій, що передбачає включення сучасних технологічних інструментів і рішень у навчання для покращення ефективності вивчення іноземної мови та підвищення якості освіти. Наприклад, використання платформ, таких як Duolingo, Babbel, Rosetta Stone, та інших, для додаткового вивчення мов; платформ для відеоконференцій (Zoom, Microsoft Teams) з метою практикування розмовних навичок з носіями мови; інтерактивні підручники, мобільні додатки та гейміфікація для підвищення мотивації та залучення студентів до регулярного навчання.

М. Кудря стверджує, що «на сучасному етапі розвитку освіти модель навчання може існувати у поєднанні з використанням новітніх технологій навчання англійської мови, а саме мультимедійних засобів навчання та мультимедійних технологій навчання. Тому нові освітні тенденції мають втілюватися під керівництвом компетентного викладача, який здатний поєднувати викладання мови, застосовуючи нові методи та форми навчання. Технічні засоби і технології продуктивно змінюють можливості викладача, роблять заняття більш насиченим» (Кудря, 2017: 4).

Застосування інформаційно-комунікаційних технологій (ІКТ) у сфері освіти сприяє виникненню нової парадигми навчання, що ґрунтується на постійному самовдосконаленні, яке підтримується за допомогою сучасних ІКТ. На сучасному етапі розвитку суспільства в цілому, а особливо у сфері освіти, інформаційні технології стають не лише важливим інструментом для координації навчального процесу, а й необхідною складовою навчання з великим потенціалом. Цифрова трансформація та інформатизація освітніх систем є невід'ємними процесами, які неминуче відбуваються у сучасній освіті. Застосування ІКТ у навчальному процесі вже стало одним з основних напрямків її розвитку (Карпенко, 2021).

3. Комунікативний підхід, що має за основу розвиток комунікативних навичок здобувачів освіти, тобто їх здатності ефективно спілкуватися та взаємодіяти з носіями мови в реальних ситуаціях. Основна мета такого навчання полягає у використанні мови для вирішення практичних завдань та взаємодії з іншими людьми.

Л. Байдак у своїй праці пише, що «створення та формулювання комунікативного завдання вимагає

винахідливості, адже важливо будувати його на цікавому матеріалі реальних життєвих ситуацій, залучаючи при цьому фантазію студентів. Варто звернути увагу на те, що у такому завданні комунікативна ціль поєднується з проблемно пізнавальною задачею, яку і намагаються вирішити студенти. Наявність проблемно-пізнавальної задачі у будь-якому виді комунікативних завдань означає, що воно є вправою, а отже включає пред'явлення, відпрацювання, закріплення, повторення, розширення і поєднання знань і уявлень, навичок та умінь. Завдання будуються на основі ігрового, імітаційного та вільного спілкування. Їх основними характеристиками є: тема спілкування, мовна взаємодія, міжособистісні стосунки, підтримка теми розмови, вирішення проблеми, вичерпання теми розмови» (Байдак, 2017).

«Комунікативний підхід відкриває більш широку перспективу в мові. Зокрема, примушує нас розглядати іноземну мову не тільки в поняттях її структур (лексика і граматики), але також у поняттях комунікативних функцій, які вона виконує. Іншими словами, ми починаємо дивитися не тільки на лінгвістичні форми, але і на те, що можна робити з цими формами, якщо ми хочемо спілкуватися один з одним. Наприклад, така форма, як "Why don't you answer my question?" могла б бути використана для цілого ряду комунікативних цілей, таких як: задати питання, запропонувати, наказати (питання, пропозиція, розпорядження) тощо, хоча з погляду граматики структура одна і та ж, її комунікативна функція залежить від конкретної ситуації і соціальних чинників (хоча може бути і навпаки, коли одна і та ж комунікативна функція може бути виражена декількома лінгвістичними формами)» (Картель, Сивокінь, 2017).

4. Міждисциплінарний підхід, що полягає в інтеграції мовного навчання з іншими дисциплінами, предметами або ж знаннями і дозволяє здобувачам освіти одночасно опановувати нову мову і отримувати знання в інших галузях. Така сучасна тенденція робить вивчення іноземної мови більш комплексним, цікавим і практично спрямованим.

5. Міжнародний обмін та мобільність, що сьогодні є дуже популярним і важливим елементом сучасної освіти у вивченні іноземних мов. Вони дозволяють здобувачам освіти зануритися в культурне середовище країни, мову якої вони вивчають, що значно підвищує рівень їхніх мовних навичок та міжкультурної компетентності. З'являється можливість проходити стажування або працювати в іноземних компаніях, що дозволяє застосовувати іноземну мову в професійному контексті та отримувати цінний досвід. Студенти

вчаться взаємодіяти з представниками різних культур, що розвиває їхню здатність адаптуватися до нових культурних контекстів. Реальне використання мови у повсякденному житті та навчанні мотивує здобувачів освіти до активнішого вивчення мови.

«Міжнародна академічна мобільність є одним із найважливіших факторів стратегії інтернаціоналізації закладів вищої освіти України. Основними видами академічної мобільності є: ступенева мобільність – навчання у вищому навчальному закладі, відмінному від постійного місця навчання учасника освітнього процесу, з метою здобуття ступеня вищої освіти, що підтверджується документом про вищу освіту або про здобуття ступеня вищої освіти від двох або більше вищих навчальних закладів; кредитна мобільність – навчання у вищому навчальному закладі, відмінному від постійного місця навчання учасника освітнього процесу, з метою здобуття кредитів Європейської кредитної трансферно-накопичувальної системи та відповідних компетентностей, результатів навчання» (Царик, Рибіна, 2020).

Яскравими прикладами програм міжнародного обміну та мобільності сьогодні є Erasmus+ (європейська програма обміну, яка надає можливість здобувачам освіти навчатися, стажуватися або брати участь у волонтерських програмах за кордоном), Fulbright (програма обміну між США та іншими країнами, що надає гранти для навчання, викладання та проведення досліджень за кордоном), DAAD – Німецька служба академічних обмінів (програми обміну, стипендії та гранти для студентів та дослідників для навчання в Німеччині) та Work and Travel (програма, яка дозволяє студентам працювати та подорожувати в США влітку).

Усі ці тенденції відображають прагнення до більш інтерактивного, адаптивного та персоналізованого підходу до вивчення іноземних мов у закладах вищої освіти, що сприяє покращенню якості освіти і підготовки студентів до роботи в глобалізованому світі.

Р. Запотічна та А. Посохова зауважують, що «важливе завдання, яке стоїть перед викладачами іноземної мови, полягає в підготовці майбутніх фахівців до самостійного опрацювання, читання та розуміння фахово спрямованого навчального матеріалу іноземною мовою, дібраних із фахових першоджерел, аналізу оригінальних текстів ..., нагромадження ними словникового запасу, вивчення професійної термінології» (Запотічна, Посохова, 2020: 62–63).

Висновки. Сучасні тенденції у вивченні іноземних мов відображають зміни в технологіях, соціальних потребах та методологічних підходах, що сприяє більш ефективному та адаптованому до сучасних вимог процесу навчання у закладах вищої освіти. Використання цифрових платформ, мобільних додатків, відеоконференцій та віртуальної реальності забезпечують доступність, гнучкість та ефективність навчання іноземної мови. Комунікативний підхід забезпечує фокус на розвиток практичних мовних навичок через спілкування, рольові ігри та симуляції реальних ситуацій. Міждисциплінарний підхід дозволяє одночасно опановувати мову і отримувати знання в інших галузях. Сучасні методи навчання, такі як гейміфікація та інтерактивні технології, роблять процес вивчення іноземної мови більш захоплюючим і мотивуючим. Міжнародний обмін і використання автентичних матеріалів допомагають здобувачам вищої освіти краще зрозуміти і адаптуватися до культурних особливостей носіїв мови. Сучасні тенденції у вивченні іноземних мов сприяють більш ефективному, гнучкому і мотивуючому процесу навчання іноземної мови, готуючи студентів закладів вищої освіти до успішного спілкування у глобалізованому світі.

Перспективою подальших досліджень є аналіз впливу національних і міжнародних освітніх політик на методи вивчення іноземних мов у закладах вищої освіти, що включає дослідження фінансування, підтримки програм обміну та розвиток інфраструктури для навчання.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Байдак Л. І. Суть комунікативного методу викладання іноземних мов. *Матеріали XIII Міжнародової науково-практичної конференції «Naukowoprzestrzeń Europy-2017»* (Przemyśl, 07–15 kwietnia 2017 r.). Przemyśl : Nauka i studia, 2017. С. 25–30.
2. Белова В. В. Інноваційні підходи до викладання іноземних мов у закладах вищої освіти економічного профілю. *Академічні візії*. 2023. № 19. URL: <https://academy-vision.org/index.php/av/article/view/333/292>.
3. Денисенко І. І., Тарасюк А. М. Особливості навчання іноземної мови в умовах співпраці в контексті вищої освіти. *Іноземні мови. Методика навчання іноземних мов і культур у закладах вищої освіти*. 2020. № 3. С. 18–23.
4. Запотічна Р., Посохова А. Особливості навчання іноземної мови здобувачів вищої освіти економічних спеціальностей немовних закладів вищої освіти. *Актуальні проблеми навчання іноземних мов для спеціальних цілей*: збірник наукових статей / уклад. І. Ю. Сковронська. Львів, 2020. С. 60–64.

5. Карпенко М. М. Інтеграція інформаційно-комунікаційних технологій у навчальний процес як один із ключових напрямів розвитку сучасної освіти. URL: <https://niss.gov.ua/sites/default/files/2021-09/navchalnyi-protses.pdf>.
6. Картель Т. М., Сивокін Г. В. Сутність комунікативного підходу при навчанні іноземної мови студентів вищих технічних навчальних закладів. 2017. URL: <http://www.sci-notes.mgu.od.ua/archive/v36/43.pdf>.
7. Кудря М. Сучасні методики викладання іноземних мов у вищій школі України. *Спеціальний тематичний випуск «Вища освіта у контексті інтеграції до європейського світного простору»*. 2020. № 2. С. 222–230.
8. Царик О. М., Рибіна Н. В. Міжнародна мобільність як спосіб підвищення мотивації студентів до вивчення іноземних мов. 2020. URL: http://dspace.tnpu.edu.ua/bitstream/123456789/15839/1/171_Tsaryk_Rybina.pdf.
9. Цепко Т. А., Андросюк Г. Л., Сучасні тенденції у викладанні англійської мови у закладах вищої освіти. *Інноваційна педагогіка*. 2020. № 21, т. 3. С. 39–43.

REFERENCES

1. Baidak L. I. (2017) *Sut komunikatyvnoho metodu vykladannia inozemnykh mov* [The sense of the communicative method in teaching foreign languages]. *Materiały XIII Międzynarodowej naukowo-praktycznej konferencji «Naukowoprzestrzeń Europy-2017»* (Przemyśl, 07–15 kwietnia 2017 r.). Przemyśl: Nauka i studia, 25–30. [in Ukrainian].
2. Bielova V. V. (2023) *Innovatsiini pidkhody do vykladannia inozemnykh mov u zakladakh vyshchoi osvity ekonomichnoho profilu* [Innovative approaches to teaching foreign languages in institutions of higher education of the economic profile]. *Akademichni vizii*, 19. URL: <https://academy-vision.org/index.php/av/article/view/333/292>. [in Ukrainian].
3. Denysenko I. I., Tarasiuk A. M. (2020) *Osoblyvosti navchannia inozemnoi movy v umovakh spivpratsi v konteksti vyshchoi osvity* [Peculiarities of foreign language learning in conditions of cooperation in the context of higher education]. *Inozemni movy. Metodyka navchannia inozemnykh mov i kultur u zakladakh vyshchoi osvity*, 3, 18–23. [in Ukrainian].
4. Zapotichna R., Posokhova A. (2020) *Osoblyvosti navchannia inozemnoi movy zdobuvachiv vyshchoi osvity ekonomichnykh spetsialnostei nemovnykh zakladiv vyshchoi osvity* [Peculiarities of foreign language learning for students of higher education in economic specialties of non-linguistic institutions of higher education]. *Aktualni problemy navchannia inozemnykh mov dlia spetsialnykh tsilei: zbirnyk naukovykh statei / uklad. I. Yu. Skovronska*. Lviv, 60–64. [in Ukrainian].
5. Karpenko M. M. *Intehratsiia informatsiino-komunikatsiinykh tekhnolohii u navchalnyi protses yak odyn iz kliuchovykh napriamiv rozvytku suchasnoi osvity* [Integration of information and communication technologies into the educational process as one of the key areas of development of modern education]. URL: <https://niss.gov.ua/sites/default/files/2021-09/navchalnyi-protses.pdf>. [in Ukrainian].
6. Kartel T. M., Syvokin H. V. (2017) *Sutnist komunikatyvnoho pidkhodu pry navchanni inozemnoi movy studentiv vyshchykh tekhnichnykh navchalnykh zakladiv* [The essence of the communicative approach in teaching a foreign language to students of higher technical educational institutions]. URL: <http://www.sci-notes.mgu.od.ua/archive/v36/43.pdf>.
7. Kudria M. (2020) *Suchasni metodyky vykladannia inozemnykh mov u vyshchii shkoli Ukrainy* [Modern methods of teaching foreign languages in higher education of Ukraine]. *Spetsialnyi tematychnyi vypusk «Vyshcha osvita u konteksti intehratsii do yevropeiskoho svitnoho prostoru»*, 2, 222–230. [in Ukrainian].
8. Tsaryk O. M., Rybina N. V. (2020) *Mizhnarodna mobilnist yak sposib pidvyshchennia motyvatsii studentiv do vyvchennia inozemnykh mov* [International mobility as a way of increasing students' motivation to study foreign languages]. URL: http://dspace.tnpu.edu.ua/bitstream/123456789/15839/1/171_Tsaryk_Rybina.pdf. [in Ukrainian].
9. Tsepko T. A., Androsiuk H. L. (2020) *Suchasni tendentsii u vykladanni anhliiskoi movy u zakladakh vyshchoi osvity* [Modern trends in teaching English in institutions of higher education]. *Innovatsiina pedahohika*, 21 (3), 39–43. [in Ukrainian].